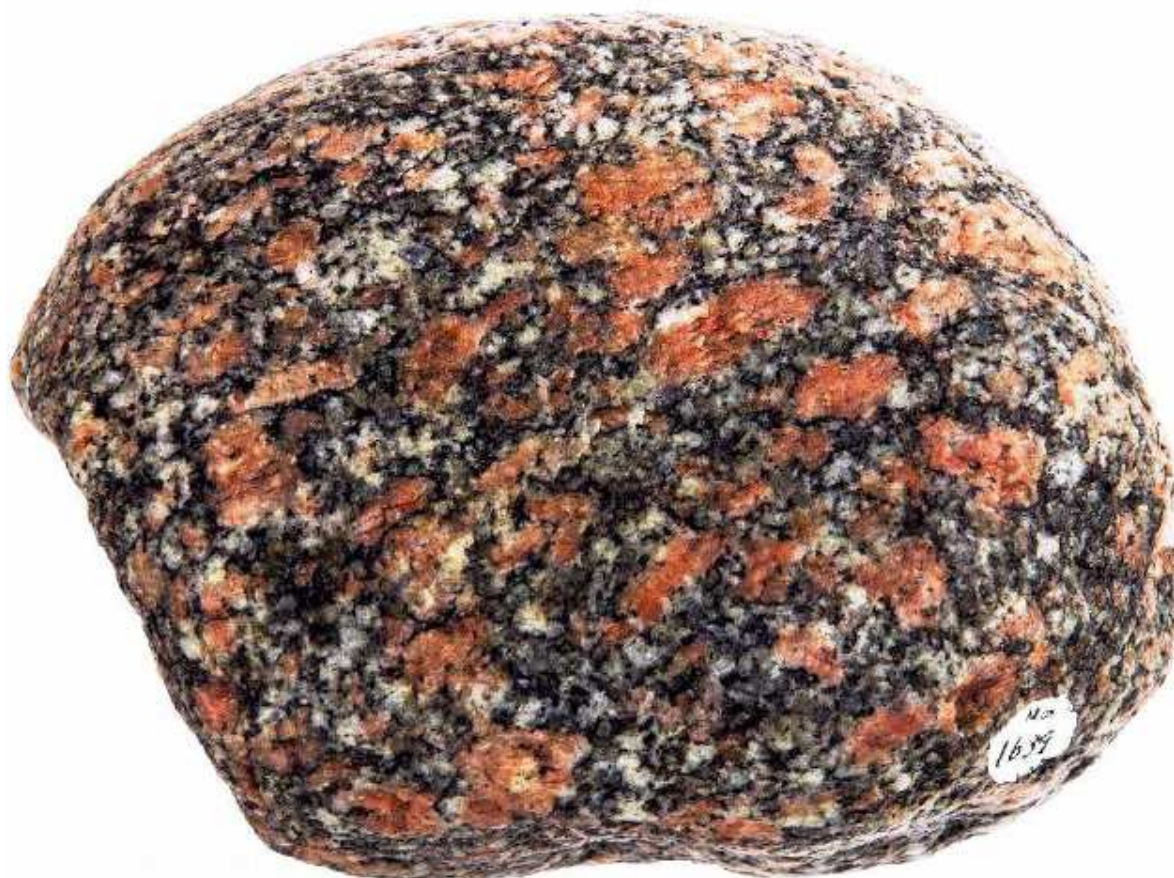

Flå-granitter - oversete ledeblokke.

I de sidste mange år har jeg samlet løsblokke ved kysterne af såvel Oslofjorden som Drammenfjorden, og hvert år er jeg stødt på granitter, der er helt forskellige fra de gængse typer fra Oslo-feltet. Jeg kom lidt nærmere en afklaring, da jeg sidste vinter læste en afhandling af geologen Scott B. Smithson: "Granite studies: II. The precambrian Flå granite, a geological and geophysical investigation". Beskrivelserne heri stemte nemlig fint overens med de fundne blokke. Sikker kan man imidlertid ikke være uden at have insitu- blokke at sammenligne med, så denne sommer drog Marit og jeg på "jagt" i området nord for Hønefoss, der ligger ca. 40 km nordnordvest for Oslo. Og der var "bid".

Flå-granit er en fællesbetegnelse for 2 granittyper, Ådalsgranit, som dækker et område på ca. 90 kvkm ved sydenden af søen Sperillen, samt Hedalsgranit, der med centrum i den lille by, Hedal - med en utrolig smuk stavkirke – har et omfang på ikke mindre end 650 kvkm.

Ådalsgranit består af rød mikroklin, letgrønlig plagioklas, kvarts og biotit. Hovedtypen, der er porfyrisk, har mikroklinkrystaller på op til ca. 2 cm, men i den sydøstlige del af forekomsten – den såkaldte "hale" - kan krystallerne have en størrelse som hønseæg. Ofte er plagioklasen placeret omkring mikroklinkornene.

Ådalsgranit, porfyrisk

Hedalsgranit findes i 2 udgaver: En finkornet type, som kun findes i et lille område centralt i forekomsten, samt en porfyrisk type, der dækker et langt større område og er sammensat på samme måde som Ådalsgranitten, men i modsætning til denne har den lyserøde mikrokliner og er knap så farvestrålende. På grund af det større udbredelsesområde som faststående bjergart, findes den hyppigere som løsblok end Ådalsgranitten.

Hedalsgranit, porfyrisk

Begge granitter kan være svagt folierede, hvor de grænser op til de omkringliggende bjergarter, og det er ikke ualmindeligt at finde blokke med brudstykker af forskellige former for gnejs. På tørre overflader kan det være vanskeligt at identificere granitterne, men er de fugtige, har man gode chancer. Området med disse 2 granitter er utrolig smukt med store niveauforskelle, fine blotninger i såvel granitter som de omkringliggende granodioritiske gnejser, langstrakte søer og brusende elve. Skulle nogen få lyst til at besøge området, kan følgende kørselsvejledning anbefales:

Følg E 16 mod nord fra Hønefoss. Nord for Hallingdal falder terrænet ned mod Sperillen og her findes flotte profiler i de 2 typer af Ådalsgranit. Fortsæt til Nes i Ådal og drej ind på vej 243 – Hedalvej. Kort før Hedal er der flotte profiler i grano-dioritisk gnejs og i Hedal findes blotninger i såvel finkornetsom porfyrisk Hedalsgranit. Slut af med et besøg i Hedal stavkirke. Den er mindre end Norges største stavkirke, der ligger i Heddal i Telemark, men den er utrolig flot.

Indtil videre har jeg kun kendskab til ret få fund af disse smukke granitter på danske lokaliteter, men hvor norske blokke optræder i større mængder, er de uden tvivl til stede. Kig efter dem, og giv mig et praj, hvis I finder dem.

På stenklubbens hjemmeside: stengalleri > Norge > Sydnorge er der billeder af flere typer af de 2 granitter.

Henrik Arildskov